

מתברת ביצה - א

מסכת ביצה פרק א

(ב,א) משנה: ביצה שנולדה ביום טוב - **בית שמאי** אומרים: תאכל, **ובית הלל** אומרים: לא תאכל

בית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ בככותבת, **ובית הלל** אומרים: זה וזה בכזית

השוחט חיה ועוף ביום טוב - **בית שמאי** אומרים: יחפור בדקר ויכסה, **ובית הלל** אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. ומודים שאם שחט, שיחפור בדקר ויכסה, שאפר כירה מוכן הוא

גמרא: ג' במאי עסקינן? ^ אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה, מאי טעמייהו דבית הלל?! אוכלא דאפרת הוא! ^ אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים - מאי טעמייהו דבית שמאי?! מוקצה היא! # {ומאי קושיא?! דלמא בית שמאי לית להו מוקצה! קא סלקא דעתין: אפילו מאן דשרי במוקצה, בנולד אסר - מאי טעמייהו דבית שמאי?!#

<אמר **רב נחמן:** לעולם בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, ודאית ליה מוקצה אית ליה נולד, ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד - בית שמאי כר' שמעון ובית הלל כר' יהודה

{ומי אמר רב נחמן הכי?! והתנן: **בית שמאי** אומרים: מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין, **ובית הלל** אומרים: מסלק את הטבלא כולה ומנערה ~ ואמר **רב נחמן:** אנו, אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה ובית הלל כר' שמעון!?

<אמר לך רב נחמן: גבי שבת, דסתם לן תנא כרבי שמעון, דתנן: מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים, מוקים לה לבית הלל כרבי שמעון - אבל **(ב,ב)** גבי יום טוב, דסתם לן תנא כרבי יהודה, דתנן: אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב, מוקים לה לבית הלל כרבי יהודה!

{מכדי מאן סתמיה למתניתין? רבי! מאי שנא בשבת, דסתם לן כר' שמעון, ומאי שנא ביום טוב דסתם לן כר' יהודה? <אמרי: שבת, דחמירא, ולא אתי לזלזולי בה, סתם לן כרבי שמעון, דמיקל - יום טוב, דקיל, ואתי לזלזולי ביה, סתם לן כרבי יהודה, דמחמיר!

{במאי אוקימתא? בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, ומשום מוקצה! - אי הכי, אדמפלגי בביצה, לפלגו בתרנגולת?! <להודיעך

מתברת ביצה - א

כחן דבית שמאי, דבנולד שרי! {ולפלוגי בתרנגולת, להודיעך כחן דבית הלל, דבמוקצה אסרי?! ~ וכי תימא: כח דהתירא עדיף - ונפלוג בתרוייהו?! "תרנגולת העומדת לגדל ביצים, היא וביצתה - בית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל"?!}

<<אלא אמר רבה: לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה, וביום טוב שחל להיות אחר השבת עסקינן, ומשום הכנה! - וקסבר רבה: כל ביצה דמתילדא האידנא, מאתמול גמרה לה! ~ ורבה לטעמיה, דאמר רבה: מאי דכתיב: (שמות טז) "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו?" חול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, ואין יום טוב מכין לשבת, ואין שבת מכינה ליום טוב!

{אמר ליה אביי: אלא מעתה, יום טוב בעלמא תשתרי?! אגזרה משום יום טוב אחר השבת! {שבת דעלמא תשתרי?! אגזרה משום שבת אחר יום טוב! {ומי גזרינן?! והא תניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן ביום טוב ~ ואם איתא, ליגזר משום הנך דמתילדן ביומיהן?! אאמר ליה: ביצים גמורות במעי אמן, מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא, לא גזרו בה רבנן!

<<רב יוסף אמר: גזרה משום פירות הנושרין! {אמר ליה אביי: פירות הנושרין, טעמא מאי? (גא) גזרה שמא יעלה ויתלוש! היא גופה גזרה, ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה?! אכולה חדא גזרה היא!

<<<ר' יצחק אמר: גזרה משום משקין שזבו! {אמר ליה אביי: משקין שזבו, טעמא מאי? גזרה שמא יסחוט! היא גופה גזרה, ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה?! אכולה חדא גזרה היא!

כולהו כרב נחמן לא אמרי, כי קושיין; כרבה נמי לא אמרי - הכנה לית להו - {אלא רב יוסף, מאי טעמא לא אמר כר' יצחק?! אאמר לך: ביצה אוכלא ופירות אוכלא - לאפוקי משקין, דלאו אוכלא! {ורבי יצחק, מאי טעמא לא אמר כרב יוסף?! אאמר לך: ביצה בלועה, ומשקין בלועין - לאפוקי פירות, דמגלו וקיימו!

ואף רבי יוחנן סבר גזרה משום משקין שזבו! דרבי יוחנן רמי דרבי יהודה אדר' יהודה, ומשני - {תנן: אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר: אם לאוכלין, היוצא מהן מותר, ואם למשקין, היוצא מהן אסור - אלמא כל אוכלין לרבי יהודה אוכלא דאפרת הוא ~ ורמינהו: ועוד אמר רבי יהודה: מתנה אדם על כלכלה של פירות ביום טוב ראשון, ואוכלה בשני. וכן ביצה שנולדה בראשון, תאכל בשני -

מתברת ביצה - א

בשני אין - בראשון לא?! אומשני רבי יוחנן: מוחלפת השיטה! -
ומדקא מרמי להו אהדדי, שמע מינה: חד טעמא הוא!

(ג,ב) <<רבינא אמר: לעולם לא תיפוך! ורבי יהודה לדבריהם
דרבנן קאמר להו: לדידי, אפילו בראשון נמי שריא, דאוכלא
דאפרת הוא - אלא לדידכו, אודו לי מיהת דבשני שריא, דשתי
קדושות הן?!>> אומרי ליה רבנן: לא! קדושה אחת היא!

<<רבינא בריה דרב עולא אמר: הכא בתרנגולת העומדת לגדל
ביצים, ור' יהודה לטעמיה, דאית ליה מוקצה!

{מיתבי: אחד ביצה שנולדה בשבת, ואחד ביצה שנולדה ביום
טוב, אין מטלטלין אותה, לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך
בה כרעי המטה. אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר.
וספיקא אסורה, ואם נתערבה באלף, כולן אסורות

~בשלמא לרבה, דאמר משום הכנה - הוי ספיקא דאורייתא, וכל
ספיקא דאורייתא לחומרא - אלא לרב יוסף ולר' יצחק, דאמרי
משום גזרה - ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא!¹
<סיפא אתאן לספק טרפה!> {אי הכי, אימא סיפא: נתערבה באלף,
כולן אסורות - אי אמרת בשלמא, ספק יום טוב ספק חול, הוי
דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין, אפילו באלף לא
בטיל - אלא אי אמרת ספק טרפה, דבר שאין לו מתירין היא,
ותבטל ברובא!

~וכי תימא: ביצה חשובה ולא בטלה - הניחא למאן דאמר כל
שדרכו לימנות שנינו - אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו,
מאי איכא למימר?! דתנן: מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי
הכרם, ידלקו; נתערבו באחרות, ואחרות באחרות, כולן ידלקו,
דברי ר' מאיר. **וחכמים** אומרים: יעלו באחת ומאתים. שהיה ר'
מאיר אומר: את שדרכו למנות מקדש, **וחכמים** אומרים: אינו
מקדש אלא ששה דברים בלבד. ר' **עקיבא** אומר: שבעה, ואלו הן:
אגוזי פרך, ורמוני באדן, וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקלחי
כרוב, ודלעת יונית. ר' **עקיבא** מוסיף אף ככרות של בעל הבית -
הראוי לערלה, ערלה - הראוי לכלאי הכרם, כלאי הכרם ~ואתמר
עלה: **רבי יוחנן** אמר: את שדרכו למנות שנינו. ור' שמעון בן לקיש
אמר: כל שדרכו למנות שנינו ~הניחא לר' שמעון בן לקיש - אלא
לרבי יוחנן, מאי איכא למימר?!

<אמר **רב פפא**: האי תנא, תנא דליטרא קציעות הוא, דאמר: כל

1 לפננו נוסף: "א"ל"

מתברת ביצה - א

דבר שבמנין, אפילו בדרבנן לא בטיל, וכל שכן בדאורייתא! דתנן: ליטרא קציעות שדרסה על פי עגול, ואינו יודע באיזה עגול דרסה; על פי חבית, ואינו יודע באיזו חבית דרסה; על פי כורת, ואינו יודע באיזו כורת דרסה - ר' מאיר אומר: ר' אליעזר (דא) אומר: רואין את העליונות כאילו הן פרודות, והתחתונות מעלות את העליונות. ר' יהושע אומר: אם יש שם מאה פומין, יעלו - ואם לאו, הפומין אסורין והשולים מותרין. ר' יהודה אומר: ר' אליעזר אומר: אם יש שם מאה פומין, יעלו, ואם לאו, הפומין אסורין והשולים מותרין. ר' יהושע אומר: אפילו יש שם שלש מאות פומין, לא יעלו. דרסה בעגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה, דברי הכל: יעלו! {דברי הכל? היינו פלוגתייהו! אמר רב פפא: הכי קאמר: דרסה בעגול ואינו יודע באיזה מקום בעגול² דרסה, אי לצפונה אי לדרומה, דברי הכל יעלו!

<<רב אשי אמר: לעולם ספק יום טוב ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן, לא בטיל!

{תניא: אחרים אומרים משום רבי אליעזר: ביצה, תאכל היא ואמה - במאי עסקינן? ^ אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה, פשיטא דהיא ואמה שריא! ^ אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים?! היא ואמה אסורה!

<אמר ר' זירא: תאכל אגב אמה! ^ היכי דמי? אמר אביי: כגון שלקחה סתם - נשחטה, הובררה דלאכילה עומדת - לא נשחטה, הובררה דלגדל ביצים עומדת!

<<רב מרי אמר: גוזמא קתני! דתניא: אחרים אומרים משום רבי אליעזר: ביצה תאכל - היא ואמה, ואפרוח וקליפתו - מאי קליפתו? ^ אילימא קליפה ממש, קליפה בת אכילה היא?! אלא אפרוח בקליפתו! - עד כאן, לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב אלא היכא דיצא לאויר העולם, אבל היכא דלא יצא לאויר העולם, לא פליגי - אלא "אפרוח וקליפתו" גוזמא! - הכא נמי, "תאכל היא ואמה" גוזמא!

אתמר: שבת ויום טוב - רב אמר: נולדה בזה, אסורה בזה. ור' יוחנן אמר: נולדה בזה, מותרת בזה ^ נימא: קסבר רב: קדושה אחת היא! - והאמר רב: הלכה כארבעה זקנים, ואליבא דרבי אליעזר, דאמר שתי קדושות הן?! <אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי - רב, אית ליה הכנה דרבה, ורבי יוחנן, לית ליה הכנה

2 כך בכ"י, ולפננו חסר ב'

דרבה!

כתנאי: נולדה בשבת, תאכל ביום טוב; ביום טוב, תאכל בשבת. ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר: עדיין היא מחלוקת, **שבית שמאי** אומרים תאכל, **ובית הלל** אומרים לא תאכל

אושפיזכניה **דרב אדא בר אהבה** הוו ליה הנך ביצים מיום טוב לשבת. אתא לקמיה. אמר ליה: מאי לאטווינהו האידינא וניכלינהו למחר? אמר ליה: מאי דעתיך?! רב ור' יוחנן, הלכה כר' יוחנן?! אפילו ר' יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר, אבל ביומיה, לא! ~והתניא: אחת ביצה שנולדה בשבת, ואחת ביצה שנולדה ביום טוב, אין מטלטלין אותה, לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה

אושפיזכניה **דרב פפא**, ואמרי לה: ההוא גברא דאתא לקמיה **דרב פפא**, הוו ליה הנך ביצים משבת ליום טוב. אתא לקמיה. אמר ליה: מהו למכלינהו למחר? אמר ליה: זיל האידינא, ותא למחר! - **דרב** לא מוקי אמורא עלויה מיומא טבא לחבריה משום שכרות! כי אתא למחר, אמר ליה: (**דב**) איכו השתא, אשתלאי ואמרי לך "רב ורבי יוחנן, הלכה כר' יוחנן" - הא אמר **רבא**: הלכתא כותיה **דרב** בהני תלת, בין לקולא בין לחומרא!

אמר **ר' יוחנן**: עצים שנשרו מן הדקל בשבת, אסור להסיקן ביום טוב. ואל תשיבני "ביצה" - מאי טעמא ביצה? משום דביומא נמי חזיא לגומעה, ולא קא שרי לה עד למחר, מידע ידיע דבת יומא אסורה - עצים, דלא חזו ליומיהו, אי שרי להו למחר, אתי למימר: ביומיהו נמי שרו, ואתמול משום שבת הוא, דלא חזו להסקה!

אמר **רב מתנה**: עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב, מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן - {והא קא מהפך באיסורא?!} כיון דרובא דהיתרא נינהו, כי קא מהפך, בהיתרא קא מהפך! {והא קא מבטל איסורא לכתחלה, ותנן: אין מבטלין איסור לכתחלה?!} אהני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן, מבטלין! {**ולרב אשי**, דאמר כל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן, לא בטיל, מאי איכא למימר?!} אהני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה - הכא מקלא קלי איסורא!

אתמר: שני ימים טובים של גליות, **רב** אמר: נולדה בזה, מותרת בזה, **ורב אסי** אמר: נולדה בזה, אסורה בזה

מתברת ביצה - א

^ לימא: קא סבר רב אסי: קדושה אחת היא! {והא רב אסי מבדיל מיומא טבא לחבריה?! ארב אסי ספוקי מספקא ליה, ועביד הכא לחומרא והכא לחומרא!

אמר ר' זירא: כותיה דרב אסי מסתברא! דהאי דנא ידעינן בקביעא דירחא, וקא עבדינן תרי יומי

אמר אביי: כותיה דרב מסתברא! דתנן: בראשונה היו משיאין משואות - משקלקלו הכותים, התקינו שיהו שלוחין יוצאין - ואילו בטלו כותים, עבדינן חד יומא, והיכא דמטו שלוחין עבדינן חד יומא - והשתא דידיעין בקביעא דירחא, מאי טעמא עבדינן תרי יומי? משום דשלחו מתם: הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם - זמנין דגזרו המלכות גזרה³, ואתי לאקלקולי!

אתמר: שני ימים טובים של ראש השנה - רב ושמואל, דאמרי תרוייהו: נולדה בזה, אסורה בזה! דתנן: בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום. פעם אחת, נשתהו העדים לבא (הא), ונתקלקלו הלויים בשיר. התקינו שלא יהו מקבלין את העדים אלא עד המנחה. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש

אמר רבה: מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך, ביצה מותרת! דתנן: משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום {אמר ליה אביי: והא רב ושמואל, דאמרי תרוייהו ביצה אסורה?! אאמר ליה: אמינא לך אנא רבן יוחנן בן זכאי, ואת אמרת לי רב ושמואל!}

{ולרב ושמואל, קשיא מתניתין! אלא קשיא! - הא לן והא להו! ורב יוסף אמר: אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך, ביצה אסורה. מאי טעמא? הוי דבר שבמנין, וכל דבר שבמנין, צריך מנין אחר להתירו

אמר רב יוסף: מנא אמינא לה? דכתיב: (דברים ה) "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם", ואומר: (שמות יט) "במשוך היובל המה יעלו בהר"; ותנן: כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד, וזו היא תחומה: אילת מן הדרום, ועקרבת מן הצפון⁴ לוד מן המערב וירדן מן המזרח. ואמר עולא, ואיתימא רבה בר

3 יש גורסים: "שמדא"
4 כך במשניות, ולפננו להפך

מתברת ביצה - א

בר חנה אמר ר' **יוחנן**: מה טעם? כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות
~ותניא: כרם רבעי היה לו לר' אליעזר במזרח לוד, בצד כפר
טבי, (**ה,ב**) ובקש להפקירו לעניי. אמרו לו תלמידיו: רבי! כבר
נמנו עליך חבריך והתירוהו! #מאן "חבריך"? רבן יוחנן בן זכאי! #
- טעמא דנמנו - הא לא נמנו, לא!

מאי "ואומר"? אהכי קאמר: מכדי כתיב: (שמות יט) "היו נכונים
לשלושת ימים אל תגשו אל אשה", (דברים ה) "לך אמור להם שובו
לכם לאהליכם" למה לי? שמע מינה: כל דבר שבמנין, צריך מנין
אחר להתירו!

~וכי תימא למצות עונה הוא דאתא, תא שמע: (שמות יט)
"במשוך היובל המה יעלו בהר" - מכדי כתיב: (שמות לד) "גם
הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא", "במשוך היובל" למה
לי?! - שמע מינה: דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו!

~וכי תימא: הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן, לא - תא שמע
כרם רבעי - והא כרם רבעי דרבנן, וקאמרי ליה: כבר נמנו עליך
חבריך והתירוהו!

~וכי תימא: ביצה נמי, אמנו עלה רבן יוחנן בן זכאי ושריוה - כי
אמנו, אעדות - אביצה לא אמנו!

{אמר ליה **אביי**: אטו ביצה, במנין מי הואי?! ביצה, בעדות תליא
מלתא! אתסר עדות, אתסר ביצה - אשתרי עדות, אשתרי ביצה!

רב אדא ורב שלמן, תרוייהו מבי כלוחית, אמרי: אף מתקנת רבן
יוחנן בן זכאי ואילך, ביצה אסורה! מאי טעמא? מהרה יבנה בית
המקדש, ויאמרו: "אשתקד, מי לא אכלנו ביצה ביום טוב שני?!
השתא נמי, ניכול!" ולא ידעי דאשתקד שתי קדושות הן, והשתא
קדושה אחת היא! {אי הכי, עדות נמי לא נקבל! מאי טעמא?
מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד, מי לא קבלנו עדות
החדש כל היום כולו?! השתא נמי, נקבל! אהכי השתא! התם עדות
מסורה לבית דין - ביצה לכל מסורה!

רבא אמר: אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך, ביצה אסורה! -
מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה
ולמעלה, שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש?!

ואמר **רבא**: הלכתא כותיה דרב בהני תלת, בין לקולא בין
לחומרא

(ו,א) אמר **רבא**: מת ביום טוב ראשון, יתעסקו בו עממים - מת
ביום טוב שני, יתעסקו בו ישראל, ואפילו בשני ימים טובים של

ראש השנה, מה שאין כן בביצה

נהרדעי אמרי: אף בביצה! דמה דעתך?! דלמא מעברי ליה לאלול?! - הא אמר **רב חנינא בר כהנא** אמר **רב**: מימות עזרא ואילך, לא מצינו אלול מעובר!

אמר **מר זוטרא**: לא אמרן אלא דאשתהי, אבל לא אשתהי, משהינן ליה. **רב אשי** אמר: אף על גב דלא אשתהי נמי, לא משהינן ליה. מאי טעמא? יום טוב שני לגבי מת, כחול שויה רבנן, אפילו למיגז ליה גלימא ולמיגז ליה אסא. אמר **רבינא**: והאי דנא, דאיכא חברי, חיישינן

רבינא הוה יתיב קמיה **דרב אשי** בשני ימים טובים של ראש השנה. חזייה דהוה עציב. אמר ליה: אמאי עציב מר? אמר ליה: דלא אותיבי עירובי תבשילין. אמר ליה: ולותיב מר האי דנא! מי לא אמר **רבא**: מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה?! אמר ליה: אימר דאמר רבא, בשני ימים טובים של גליות - בשני ימים טובים של ראש השנה, מי אמר?! {והא אמרי **נהרדעי**: אף ביצה מותרת?!} אמר ליה **רב מרדכי**: בפירוש אמר לי מר דלא סבר להא דנהרדעי!

אתמר: אפרוח שנולד ביום טוב - **רב** אמר: אסור, ו**שמואל**, ואיתימא ר' **יוחנן** אמר: מותר -- **רב** אמר: אסור - מוקצה הוא; ו**שמואל**, ואיתימא ר' **יוחנן** אמר: מותר - הואיל ומתיר עצמו בשחיטה {אמרי ליה **רב כהנא** ו**רב אסי** ל**רב**: וכי מה בין זה לעגל שנולד ביום טוב?!} אמר להו: הואיל ומוכן אגב אמו בשחיטה! {ומה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה?!} שתיק רב

אמר **רבה**, ואיתימא **רב יוסף**: מאי טעמא שתיק רב?! לימא להו: הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים?! {אמר ליה **אביי**: (ו**ב**) השתא, מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים, דתנן: מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים. **רבי יהודה** אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת, אסורה, לפי שאינה מן המוכן - מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם?!} אמר ליה: אין! מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים, דמאי דחזי ליה לאיניש לא שדי ליה לכלבים - מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם, דדעתיה דאיניש אכל מידי דחזי ליה! תניא כותיה דרב, תניא כותיה דשמואל ואיתימא ר' יוחנן - תניא כותיה דרב: עגל שנולד ביום טוב, מותר - אפרוח שנולד ביום טוב, אסור - ומה הפרש בין זה לזה? זה מוכן אגב אמו בשחיטה,

מתברת ביצה - א

וזה אינו מוכן אגב אמו!

תניא כותיה דשמואל ואיתימא רבי יוחנן: עגל שנולד ביום טוב, מותר - ואפרוח שנולד ביום טוב מותר - מאי טעמא? זה מוכן אגב אמו, וזה מתיר עצמו בשחיטה

תנו רבנן: אפרוח שנולד ביום טוב, אסור. **רבי אליעזר בן יעקב** אומר: אף בחול אסור, לפי שלא נתפתחו עיניו

כמאן אזלא הא דתניא: (ויקרא יא) "לכל השרץ השורץ על הארץ" - לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם? - כמאן? כר' אליעזר בן יעקב!

אמר **רב הונא** אמר **רב**: ביצה, עם יציאתה נגמרה. מאי "עם יציאתה נגמרה"? ^ אילימא: עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה בחלב - הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב?! - והתניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן בחלב! ^ אלא: עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב - הא במעי אמה אסורה לאכלה ביום טוב?! - והא תניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן ביום טוב! ~ וכי תימא: קמשמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין - הא נמי תניא: ביצה שנולדה ביום טוב, **בית שמאי** אומרים: תאכל, **ובית הלל** אומרים: לא תאכל. ועד כאן לא פליגי בית שמאי ובית הלל אלא בנולדה, אבל במעי אמן, דברי הכל שריין. ~ וכי תימא: בית הלל, אפילו במעי אמן נמי אסרי, והאי דקתני נולדה, להודיעך כחן דבית שמאי, דאפילו נולדה נמי שרו - אלא הא דתניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן ביום טוב, מני?! לא בית שמאי ולא בית הלל!

אלא: עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים - במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים! - למאי נפקא מינה? כלמקח וממכר! כי ההוא דאמר להו: "ביעי (ז,א) דפחיא, למאן?" יהבו ליה ביעי דשחוטה. אתא לקמיה **דרבי אמאי**. אמר להו: מקח טעות הוא, והדר! {פשיטא! כמהו דתימא? האי לאכילה קא בעי להו, והאי דקאמר "דפחיא", משום דצריבן! למאי נפקא מינה? כלמיתבה ליה ביני ביני - קמשמע לן!

ההוא דאמר להו: "ביעי דדכרא למאן? ביעי דדכרא למאן?" יהבו ליה ביעי דספנא מארעא. אתא לקמיה **דרבי אמאי**. אמר להו:

מחברת ביצה - א

מקח טעות הוא, והדר! {פשיטא! כמהו דתימא? האי לאכילה קא בעי להו, והאי דקאמר "דדכרא", משום דשמינן טפי! גלמאי נפקא מינה? למיתבא ליה ביני ביני - קמשמע לן!

<<אוי בעית אימא: מאי "עם יציאתה נגמרה"? עם יציאת רובה נגמרה! וכדרכי יוחנן, דאמר ר' יוחנן: ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה, מותרת לאכלה ביום טוב

<<ואיכא דאמר: מאי "עם יציאתה נגמרה"? עם יציאת כולה נגמרה! - עם יציאת כולה, אין, אבל רובה, לא. ולאפוקי מדר' יוחנן

גופא: השוחט את התרנגולת, ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן בחלב. ר' יעקב אומר: אם היו מעורות בגידין, אסורות גמאן תנא להא דתנורבנן: האוכל מנבלת עוף טהור, מן השלל של ביצים, מן העצמות, ומן הגידין, ומן הבשר שנתלש מן החי, טהור - מן האשכול של ביצים, מן הקורקבן ובני מעיין, או שהמחה את החלב וגמעו, טמא - מאן תנא "מן השלל של ביצים טהור"? אמר רב יוסף: דלא כרבי יעקב! דאי כר' יעקב, האמר: אם היו מעורות בגידין, אסורות! {אמר ליה אביי: ממאי?! דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא, אבל לענין טומאה, לא! ~ וכי תימא: לענין טומאה נמי נגזור - אפוי טומאה הוא, ואפוי טומאה מדרבנן לא מפשינן!

ואיכא דאמר: מאן תנא "מן האשכול של ביצים טמא"? אמר רב יוסף: ר' יעקב היא, דאמר: אם היו מעורות בגידין אסורות! {אמר ליה אביי: ממאי ד"אשכול" - מהנך דתליא באשכול?! דלמא אשכול גופיה! ~ וכי תימא: אשכול גופיה, מאי למימרא?! - מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין, דאף על גב דבשר נינהו, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי, איצטריך לאשמועינן - הכא נמי, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי, איצטריך לאשמועינן!

תנו רבנן: כל שתמישו ביום, נולד ביום; כל שתמישו בלילה, נולד בלילה; כל שתמישו בין ביום ובין בלילה, נולד בין ביום ובין בלילה. כל שתמישו ביום, נולד ביום - זו תרנגולת; כל שתמישו בלילה, נולד בלילה - זו עטלף; כל שתמישו בין ביום ובין בלילה - אדם וכל דדמי ליה

אמר מר: כל שתמישו ביום, נולד ביום - זו תרנגולת - גלמאי

מתברת ביצה - א

נפקא מינה? אלכדרב מרי בריה דרב כהנא, דאמר **רב מרי בריה דרב כהנא**: בדק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב, ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים ומצא בה ביצה, מותרת {והלא בדק!} אימר: לא בדק יפה יפה; ואפילו בדק יפה, אימר: יצתה רובה וחזרה הואי, וכדר' יוחנן

{איני! והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר **רב**: בדק בקנה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים ומצא בה ביצה, אסורה?!} אהתם, בדספנא מארעא! {אי הכי, דרב מרי נמי, אימא מארעא ספנא?!} אבדאיכא זכר בהדה! {בדאיכא זכר נמי, אימא מארעא ספנא?!} אמר **רבינא**: גמירי: כל היכא דאיכא זכר, לא ספנא מארעא! גועד כמה? אמר **רב גמדא** משמיה **דרב**: כל היכא (**ז,ב**) דשמעה קליה ביממא! #עבד **רב מרי** עובדא עד שתין בתי# ואי איכא נהרא, לא עברא; ואי איכא מברא, עברא; ואי איכא מיצרא, לא עברא #הוה עובדא, ועברא אמיצרא# {במאי אוקימתא בדספנא מארעא?!} - מאי איריא "בדק"?! כי לא בדק נמי! ככי לא בדק, אימא: מאתמול הואי! {אי הכי, כי בדק נמי, אימא: יצתה רובה וחזרה היא, וכדר' יוחנן?!} אדרבי יוחנן לא שכיח!

ואמר **רבי יוסי בן שאול** אמר **רב**: האי תומא שחיקא, סכנתא לגלויא⁶

בית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ בככותבת. **ובית הלל** אומרים: זה וזה בכזית -- גמאי טעמייהו דבית שמאי? אם כן, לכתוב רחמנא "חמץ" ולא בעי "שאור", ואנא אמינא: ומה חמץ, שאין חמוצו קשה, בכזית - שאור, שחמוצו קשה, לא כל שכן! - "שאור" דכתב רחמנא, למה לי? לומר לך: שיעורו של זה לא כשיעורו של זה! %ובית הלל: צריכי! דאי כתב רחמנא "שאור", הוה אמינא: משום דחמוצו קשה - אבל חמץ, דאין חמוצו קשה, אימא לא - צריכא! ואי כתב רחמנא "חמץ", משום דראוי לאכילה - אבל שאור, שאין ראוי לאכילה, אימא לא - צריכא!

{ובית שמאי, לית להו דרבי זירא, דאמר **רבי זירא**: פתח הכתוב (שמות יב:יט, יב:טו) בשאור, וסיים בחמץ, לומר לך: זהו שאור זהו חמץ?!} אלענין אכילה כולי עלמא לא פליגי - כי פליגי לענין ביעור! בית שמאי סברי לא ילפינן ביעור מאכילה, ובית הלל סברי ילפינן ביעור מאכילה!

6 לבד מהני תרי מאמרי, אין מאמרי רבי יוסי בן שאול מרב, אלא או מרבי או מק"ק

מתברת ביצה - א

אתמר נמי: אמר ר' יוסי בר חנינא: מחלוקת לענין ביעור, אבל לענין אכילה, דברי הכל זה וזה בכזית

תניא נמי הכי: (שמות יג) "ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור" - זהו מחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל, שבית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ בככותבת, ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית

השוחט חיה ועוף ביום טוב - **בית שמאי** אומרים: יחפור בדקר ויכסה, **ובית הלל** אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום -- {השוחט - דיעבד אין, לכתחלה לא - אימא סיפא: **ובית הלל** אומרים: לא ישחוט - מכלל דתנא קמא סבר: ישחוט?! אהא לא קשיא - לא ישחוט ויכסה קאמר! {אימא סיפא: ומודים שאם שחט, שיחפור בדקר ויכסה - מכלל דרישא לאו דיעבד הוא!

אמר **רבה**: הכי קאמר: השוחט שבא לימלך, כיצד אומר לו? בית שמאי אומרים: אומר לו: "שחוט, חפור, וכסה!" ובית הלל אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום!

אמר **ר' יוסף** אמר: הכי קאמר: השוחט שבא להמלך, כיצד אומר לו? בית שמאי אומרים: אומר לו: "לך, חפור, שחוט, וכסה!" ובית הלל אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום!

אמר ליה **אביי לרב יוסף**: ^ לימא: מר ורבה בדרבי זירא אמר רב קא מפלגיתו, דאמר ר' זירא אמר **רב**: השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, שנאמר: (ויקרא יז) "ושפך את דמו וכסהו בעפר" - "עפר" לא נאמר אלא "בעפר" - מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה - דמר אית ליה דרבי זירא, ורבה לית ליה דרבי זירא! אמר ליה: בין לדידי בין לרבה, אית לן דרבי זירא! והכא בהא קא מפלגינן: רבה סבר: אי איכא עפר למטה, אין - אי לא, לא - חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט. ולדידי, הא עדיפא, דאי לא שרית ליה, אתי לאמנועי משמחת יום טוב

ומודים שאם שחט, שיחפור בדקר ויכסה -- אמר **רבי זריקא** אמר **רב יהודה**: והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום {והא קא עביד כתישה?! אמר **רב חייא בר אשי** אמר **רב**: (ח,א) בעפר תיחות! {והא קא עביד גומא?! אכדר' אבא, דאמר ר' **אבא**: החופר גומא

מתברת ביצה - א

בשבת ואינו צריך אלא לעפרה, פטור עליה

שאפר כירה מוכן הוא -- ;אפר כירה, מאן דכר שמיה?! אמר
רבה: הכי קאמר: ואפר כירה מוכן הוא

אמר **רב יהודה** אמר **רב:** לא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב,
אבל הוסק ביום טוב, אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה, מותר.
תניא נמי הכי: כשאמרו אפר כירה מוכן הוא, לא אמרו אלא
שהוסק מערב יום טוב, אבל הוסק ביום טוב, אסור. ואם ראוי
לצלות בו ביצה, מותר

הכניס עפר לגנתו ולחורבתו, מותר לכסות בו. ואמר **רב יהודה:**
מכניס אדם מלא קופתו עפר, ועושה בה כל צרכו. דרש **מר זוטרא**
משמיה **דמר זוטרא רבה:** והוא שייחד לו קרן זוית

{מיתבי: כוי, אין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו, אין מכסין
את דמו - ואי איתא, לכסייה כדרב יהודה?! אולטעמיד, לכסייה
באפר כירה או בדקר נעוץ! אלא דלית ליה - הכא נמי, דלית
ליה!

{אי הכי, מאי איריא ספק?! אפילו ודאי נמי לא! אלא מבעיא
קאמר - לא מבעיא ודאי, דלא לשחוט - אבל ספק אימא: משום
שמחת יום טוב לשחוט ולא לכסייה - קמשמע לן! (**חב**)

{והא, מדקתני סיפא: ואם שחטו, אין מכסין את דמו, מכלל⁷
בדאית ליה עסקינן?! | אלא אמר **רבה**⁸: אפר כירה מוכן לודאי,
ואין מוכן לספק

לספק, מאי טעמא לא? אדקא עביד גומא! {ודאי נמי, קא עביד
גומא?! אלא כדר' אבא! {הכא נמי, כדר' אבא?! אלא ספק,
מאי טעמא? דלמא עביד כתישה! {ודאי נמי, נגזור משום כתישה?!
אודאי, כי קא עביד כתישה, אתי עשה ודחי את לא תעשה! {אימר
דאמרינן אתי עשה ודחי את לא תעשה, כגון מילה בצרעת; אי
נמי, סדין בציצית - דבעידנא דקא מעקר לאו, קא מוקים לעשה -
הכא, בעידנא דקא מעקר לאו, לא מוקים עשה?! אהא לא קשיא!
- דבהדי דכתיש, קא מכסי! {סוף סוף, יום טוב עשה ולא תעשה
הוא, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה?! | אלא אמר **רבא:**
אפר כירה, דעתו לודאי, ואין דעתו לספק!
ואזדא רבא לטעמיה, דאמר **רבא:** הכניס עפר לכסות בו צואה,

7 לפננו נוסף: "דרישא"
8 יש גורסים "רבא"

מתברת ביצה - א

מותר לכסות בו דם צפור; דם צפור, אסור לכסות בו צואה.
נהרבלאי אמרי: אפילו הכניס עפר לכסות בו דם צפור, מותר
לכסות בו צואה

אמרי במערבא: פליגי בה ר' יוסי בר חמא ור' זירא, ואמרי לה
רבא בריה דרב יוסף בר חמא ור' זירא. חד אמר: כוי, הרי הוא
כצואה, וחד אמר: כוי אינו כצואה ~ תסתיים דרבא הוא דאמר
כוי הרי הוא כצואה, דאמר **רבא**: הכניס עפר לכסות בו צואה,
מותר לכסות בו דם צפור; דם צפור, אסור לכסות בו צואה -
תסתיים!

רמי בריה דרב ייבא אמר: כוי, היינו טעמא דלא מכסינן, גזירה
משום התרת חלבו {אי הכי, אפילו בחול נמי?! <בחול אמרי: לנקר
חצרו הוא צריך! {שחט באשפה, מאי איכא למימר?! {בא לימלך,
מאי איכא למימר?! |אלא⁹ בחול, אי נמי¹⁰ מספקא, אמרי ליה
רבנן: "זיל, טרח, וכסי!" - ביום טוב, אי מספקא, מי אמרי ליה
רבנן "זיל טרח וכסי"?!}

תני **רבי זירא**: לא כוי בלבד אמרו, אלא אפילו שחט בהמה חיה
ועוף, ונתערבו דמן זה בזה, אסור לכסותו ביום טוב

אמר **רבי יוסי בר יאסיניאה**: לא שנו אלא שאין יכול לכסותו
בדקירה אחת, אבל יכול לכסותו בדקירה אחת, מותר {פשיטא!
<מהו דתימא? נגזר דקירה אחת אטו שתי דקירות - קמשמע לן!

אמר **רבה**: שחט צפור מערב יום טוב, אין מכסין אותו ביום טוב;
(ט,א) גלגל עיסה מערב יום טוב, מפריש ממנה חלתה ביום טוב.
אבוה דשמואל אמר: אפילו גלגל עיסה מערב יום טוב, אין מפריש
ממנה חלתה ביום טוב

^ לימא: פליגא דשמואל אדאבוה, דאמר **שמואל**: חלת חוצה
לארץ, אוכל והולך ואחר כך מפריש! אמר **רבא**: מי לא מודה
שמואל שאם קרא עליה שם, שאסורה לזרים!

משנה: בית שמאי אומרים: אין מוליכין את הסולם משובך לשובך,
אבל מטהו מחלון לחלון. ובית הלל מתירין

גמרא: אמר **רב חנן בר אמני**: מחלוקת ברשות הרבים, דבית שמאי
סברי: הרואה אומר: להטיח גגו הוא צריך, ובית הלל סברי: שובכו

9 כן הוא לפננו, אבל רש"י כתב שאין גורסים "אלא"
10 יש שאין גורסים "אי נמי"

מתברת ביצה - א

מוכיח עליו - אבל ברשות היחיד, דברי הכל מותר {איני! והא
אמר **רב יהודה** אמר **רב**: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית
העין, אפילו בחדרי חדרים אסור?! אתנאי היא! דתניא: שוטחן
בחמה, אבל לא כנגד העס. **ר' אלעזר** ו**ר' שמעון** אוסרין
איכא דאמרי: אמר **רב חנן בר אמי**: מחלוקת ברשות היחיד, דבית
שמאי אית להו דרב יהודה אמר רב, ובית הלל לית להו דרב
יהודה אמר רב - אבל ברשות הרבים, דברי הכל אסור {לימא:
רב דאמר כבית שמאי?! אתנאי היא! דתניא: שוטחן בחמה, אבל
לא כנגד העס. **רבי אלעזר** ו**ר' שמעון** אוסרין

(ט,ב) מתניתין דלא כי האי תנא דתניא: אמר **רבי שמעון בן**
אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הסולם משובך
לשובך - לא נחלקו אלא להחזיר! שבית שמאי אומרים אין
מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין. אמר **רבי יהודה**: במה
דברים אמורים? בסולם של שובך - אבל בסולם של עליה, דברי
הכל אסור. **רבי דוסא** אומר: מטהו מחלון לחלון. **אחרים** אומרים
משום **רבי דוסא**: אף מדדין בו

בני **רבי חייא** נפוק לקרייתא. כי אתו, אמר להו אבוהון: גלום
מעשה בא לידכם? אמרו לו: סולם בא לידינו, והתרנוהו! אמר
להם: צאו ואסרו מה שהתרתם!

אינהו סבור: מדקא אמר רבי יהודה בסולם של עליה לא פליגי,
מכלל דתנא קמא סבר פליגי - ולא היא! רבי יהודה, טעמיה
דתנא קמא קא מפרש!

גממאי? כמדקתני: "מוליכין את הסולם משובך לשובך" - ואי
סלקא דעתך בסולם של עליה פליגי, האי "מוליכין את הסולם
משובך לשובך", "מוליכין את הסולם לשובך" מבעי ליה! אלא לאו,
הכי קאמר: של שובך, אין - של עליה, לא! %ואידך: מי קתני
"סולם של שובך"?! "משובך לשובך" קתני! - ואפילו לכמה שובכין!
איכא דאמרי: אמרו לו: הטוי סולם של עליה בא לידינו, והתרנוהו.
אמר להם: צאו ואסרו מה שהתרתם! - אינהו סבור מאי דקא
אסר תנא קמא, קא שרי רבי דוסא - ולא היא - מאי דקא שרי
תנא קמא, קא אסר רבי דוסא

אבל מטהו מחלון לחלון. **ובית הלל** מתירין -- אלמא גבי שמחת
יום טוב, בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא
{ורמינהי: השוחט חיה ועוף ביום טוב - **בית שמאי** אומרים יחפור

מתברת ביצה - א

בדקר ויכסה, **ובית הלל** אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום! אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה! <<ממאי?!>> דלמא עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ - אבל היכא דליכא דקר נעוץ, לא. ואי נמי, עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא, אלא דשובכו מוכיח עליו - אבל התם, לא!

||אלא אי קשיא, הא קשיא: **בית שמאי** אומרים: לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום, **ובית הלל** אומרים: עומד ואומר: "זה וזה אני נוטל" - אלמא גבי שמחת יום טוב, בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא! ~ורמינהי: השוחט חיה ועוף ביום טוב אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה! <<ודלמא לא היא!>> עד כאן לא אמרי בית שמאי אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, (**יא**) אבל היכא דליכא דקר נעוץ, לא! אי נמי, עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא כיון דמוקצה הוא, בעומד ואומר: "זה וזה אני נוטל" סגי, אבל התם לא!

||אלא אי קשיא, הא קשיא: **בית שמאי** אומרים: אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר, **ובית הלל** מתירין - אלמא גבי שמחת יום טוב, בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא ~ורמינהי: השוחט חיה ועוף ביום טוב! אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה! <<ממאי?!>> דלמא לא היא! עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, אבל היכא דליכא דקר נעוץ, לא. אי נמי, עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דאיכא תורת כלי עליו, אבל התם, לא!

||אלא אי קשיא, הא קשיא: **בית שמאי** אומרים: אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו, אלא אם כן יש עליו כזית בשר, **ובית הלל** מתירין - אלמא גבי שמחת יום טוב בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא ~ורמינהי: השוחט חיה ועוף ביום טוב! אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה! <<ממאי?!>> דלמא לא היא! עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ, אבל היכא דליכא דקר נעוץ, לא. אי נמי, עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דחזי למזגא עלויה, אבל התם, לא!

||אלא אי קשיא, הא קשיא: **בית שמאי** אומרים: אין מסלקין את התריסין ביום טוב, **ובית הלל** מתירין אף להחזיר - אלמא גבי שמחת יום טוב, בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא ~ורמינהי: השוחט חיה ועוף ביום טוב ~בשלמא בית שמאי אבית שמאי, לא קשיא - התם, דאיכא דקר נעוץ - הכא, ליכא דקר נעוץ - אלא בית הלל אבית הלל, קשיא! אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה!

<<דילמא לא היא!¹¹ עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא משום דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, אבל התם, לא!

משנה: בית שמאי אומרים: לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום, ובית הלל אומרים: עומד ואומר: "זה וזה אני נוטל"

גמרא: אמר רב חנן בר אמי: מחלוקת בבריכה ראשונה, דבית שמאי סברי גזרינן דלמא אתי לאמלוכי, ובית הלל סברי לא גזרינן - אבל בבריכה שניה, דברי הכל: בעומד ואומר "זה וזה אני נוטל" סגיא!

{ובית הלל, למה ליה למימר "זה וזה אני נוטל"?! לימא: "מכאן אני נוטל למחר"!?! ~ וכי תימא: בית הלל לית להו ברירה - והתנן: המת בבית ולו פתחים הרבה, כולן טמאים; נפתח אחד מהן, הוא טמא וכולן טהורין; חשב להוציאו באחד מהן, או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה, מצלת על כל הפתחים כולן. **בית שמאי** אומרים: והוא שחשב להוציאו עד שלא ימות המת. **ובית הלל** אומרים: אף משימות המת

אהא אתמר עלה: אמר רבה: לטהר את הפתחים מכאן ולהבא. וכן אמר רבי אושעיא: לטהר את הפתחים מכאן ולהבא - מכאן ולהבא, אין - למפרע, לא!

<<רבא אמר: לעולם למפרע, והכא היינו טעמא: דלמא מטלטל ושביק, מטלטל ושביק, וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה! {והא אמרת: בעומד ואומר: "זה וזה אני נוטל" סגיא?! אהני מילי מערב יום טוב - (י,ב) אבל ביום טוב, אסור, דזימנין דמשתכחי שמנים כחושים וכחושים שמנים, וקמטלטל מידי דלא חזי ליה! <<איי נמי, זימנין דמשתכחי כלהו כחושים, ושביק להו, ואתי לאמנועי משמחת יום טוב

משנה: זמן שחורים ומצא לבנים, לבנים ומצא שחורים, שנים ומצא שלשה, אסורים; שלשה ומצא שנים, מותרים. בתוך הקן ומצא לפני הקן, אסורין. ואם אין שם אלא הם, הרי אלו מותרים

גמרא: {פשיטא! אמר רבה: הכא במאי עסקינן? כגון שזמן שחורים ולבנים, והשכים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים. מהו דתימא? הני אינהו נינהו, ואתהפוכי אתהפוך

11 לפננו: "אי נמי", וגרסה זו נראה יותר, ויש שלא גורסים כלל מכאן עד "אבל התם לא", שלקושיה זו אין תירוץ אלא "מוחלפת השיטה"

מחברת ביצה - א

- קמשמע לן - הנך אזדו לעלמא, והני אחריני נינהו!
^ לימא מסייע ליה לר' חנינא, דאמר ר' חנינא: רוב וקרוב, הלך
אחר הרוב כדאמר **אביי**: בדף - הכא נמי, בדף!

שנים ומצא שלשה אסורין -- מה נפשך?! אי אחריני נינהו, הא
אחריני נינהו, ואי לא אחריני נינהו, הא איכא חד דמערב בהו

שלשה ומצא שנים מותרין -- מאי טעמא? אהני אינהו נינהו, וחד
מנייהו אזל לעלמא!

^ לימא מתניתין רבי היא, ולא רבנן, דתניא: הניח מנה ומצא
מאתים, חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה, דברי **רבי**. **וחכמים**
אומרים: הכל חולין; הניח מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה
מוטל, דברי **רבי**. **וחכמים** אומרים: הכל חולין אפילו תימא רבנן
- הא אתמר עלה: ר' יוחנן ור' אלעזר, דאמרי תרוייהו: שאני
גוזלות, הואיל ועשויין לדדות

{ולמה לי לשנויי עלה "שאני גוזלות, הואיל ועשויין לדדות"?! והא
אתמר עלה דהיא, **דרבי יוחנן ור' אלעזר**, חד אמר: בשני כיסין
מחלוקת, אבל בכיס אחד, דברי הכל חולין, וחד אמר: בכיס אחד
מחלוקת, אבל בשני כיסין, דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל -
בשלמא למאן דאמר בשני כיסין מחלוקת, היינו דאיצטריך לשנויי
הכא "שאני גוזלות, הואיל ועשויין לדדות" - אלא למאן דאמר
בכיס אחד מחלוקת, אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה
מוטל - השתא למה לי לשנויי עלה?! הא אמרת: בשני כיסין לא
פליגי?!

אמר **רב אשי**: הכא בגוזלות מקושרים וכיסים מקושרים עסקינן
- גוזלות מנתחי אהדדי - כיסין לא מנתחי אהדדי! %ורבי אמר
לך: כיסין נמי, זמנין **(יא,א)** דמתעכל קטרייהו!

בתוך הקן ומצא לפני הקן, אסורין -- ^ לימא מסייע ליה לר'
חנינא, דאמר ר' חנינא: רוב וקרוב, הלך אחר הרוב! אמר **אביי**:
בדף! <<**רבא** אמר: בשני קנין, זו למעלה מזו עסקינן. ולא מבעיא
זמן בתחתונה ולא זמן בעליונה, ומצא בתחתונה ולא מצא
בעליונה, דאסירן, דאמרינן: הנך אזלו לעלמא, והנך אשתרבובי
אשתרבוב ונחות - אלא אפילו זמן בעליונה ולא זמן בתחתונה,
ובא ומצא בעליונה ולא מצא בתחתונה, הנך נמי אסירי, דאמרינן:

מחברת ביצה - א

הנך אזלו לעלמא, והנך סרוכי סריך וסליקו!

ואם אין שם אלא הן, הרי אלו מותרין -- הֲהיכי דמי? ^ אילימא במפורחין, איכא למימר: הנך אזלו לעלמא, והני אחרניני נינהו - אלא במדדין! ^ אי דאיכא קן בתוך חמשים אמה, אדדויי אדדו! ^ ואי דליכא קן בתוך חמשים אמה, פשיטא דמותרין! דאמר **מר עוקבא בר חמא**: כל המדדה, אין מדדה יותר מחמשים אמה! כלעולם דאיכא קן בתוך חמשים אמה, וכגון דקיימא בקרן זוית - מהו דתימא? אדדויי אדדו - קמשמע לן: כל היכא דמדדה והדר חזי לקניה, מדדה - ואי לא, לא מדדה

משנה: בית שמאי אומרים: אין נוטלים את העלי לקצב עליו בשר, ובאת הלל מתירין

בית שמאי אומרים: אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר, ובית הלל מתירין

גמרא: תנא: ושויין שאם קצב עליו בשר, שאסור לטלטלו

אמר **אביי**: מחלוקת בעלי, אבל בתברא גרמי, דברי הכל מותר פשיטא! "עלי" תנן! אמהו דתימא? הוא הדין דאפילו תברא גרמי נמי, והאי דקתני "עלי", להודיעך כחן דבית הלל, דאפילו דבר שמלאכתו לאיסור נמי שרו - קמשמע לן!

איכא דאמרי: אמר **אביי**: לא נצרכא אלא אפילו תברא גרמי חדתי - מהו דתימא? ממלך ולא תבר עלה - קמשמע לן! {ובית שמאי לא חיישי לאמלוכי?! והתניא: **בית שמאי** אומרים: אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וסכין. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה. **בית שמאי** אומרים: אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך, ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה אהכי השתא, בשלמא בהמה, אתי לאמלוכי, דאמר: "נשבק האי בהמה כחושה ומייתנא בהמה אחריתי דשמינה מינה!" קדרה נמי, אתי לאימלוכי, דאמר: "נשבק האי קדרה, דבעיא תבלין, ומייתנא אחריתי, דלא בעיא תבלין!" - הכא, מאי איכא למימר? ממלך ולא תבר?! כיון דשחטה, לתבירא קיימא!

בית שמאי אומרים: אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר, ובית הלל מתירין -- תנא:

מחברת ביצה - א

ושוין שמולחין עליו בשר לצלי. אמר **אביי**: לא שנו אלא לצלי,
אבל לקדרה, לא {פשיטא! לצלי תנן! אהא קמשמע לן דאפילו
לצלי כעין קדרה אסור!

תנו רבנן: אין מולחין את החלבים, ואין מהפכין בהן. משום ר'
יהושע אמרו: שוטחן ברוח על גבי יתדות

אמר **רב מתנה**: הלכה כר' יהושע

איכא דאמרי: אמר **רב מתנה**: אין הלכה כר' יהושע

{בשלמא למאן דאמר הלכה כר' יהושע, אצטריך - סלקא דעתך
אמינא: יחיד ורבים, הלכה כרבים - קמשמע לן: הלכה כיחיד
~אלא למאן דאמר אין הלכה, פשיטא! יחיד ורבים, הלכה
כרבים?! כמהו דתימא? מסתבר טעמיה דרבי יהושע, דאי לא
שרית ליה, ממנע ולא שחיט - קא משמע לן! {ומאי שנא מעור
לפני הדורסן?! (**יא,ב**) אהתם לא מוכחא מלתא, משום דחזי
למזגא עליה - הכא אתי למימר: מאי טעמא שרו לי רבנן? כי היכי
דלא לסרח! מה לי למשטחינהו, מה לי לממלחינהו!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת
אחת, אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. **רב אדא בר**
אהבה מערים ומלח גרמא גרמא

משנה: **בית שמאי** אומרים: אין מסלקין את התריסין ביום טוב,
ובית הלל מתירין אף להחזיר

גמרא: גמאי תריסין? אמר **עולא**: תריסי חנויות!

ואמר **עולא**: שלשה דברים התירו סופן משום תחלתן, ואלו הן:
עור לפני הדורסן, ותריסי חנויות, וחזרת רטיה במקדש. **ורחבא**
אמר **רבי יהודה**¹²: אף הפותח חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל,
ואליבא דרבי יהודה, דאמר: יגמור!

{עור לפני הדורסן תנינא?! כמהו דתימא? טעמייהו דבית הלל
משום דחזי למזגא עלייהו, ואפילו מערב יום טוב נמי - קמשמע
לן: התירו סופן משום תחלתן - דיום טוב, אין - דערב יום טוב,
לא!

12 כד הגרסה המקובלת, ואע"פ שנקרא "רבי", אין הכוונה לרבי יהודה אלא לרב יהודה, שהיה רבו
מובהק של רחבא, ורחבא קראו "רבי" כאשר הסביר רש"י, וכן בסוכה (מה,א) ובעוד מקומות בש"ס

מחברת ביצה - א

{תריסי חנויות נמי תנינא: **ובית הלל** מתירין אף להחזיר?! כמהו דתימא? טעמייהו דבית הלל משום דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, ואפילו דבתים נמי - קמשמע לן: התירו סופן משום תחלתן - דחנויות אין, דבתים לא!

{חזרת רטיה במקדש נמי תנינא: מחזירין רטיה במקדש, אבל לא במדינה?! כמהו דתימא? טעמא מאי? משום דאין שבות במקדש, אפילו כהן דלאו בר עבודה הוא - קמשמע לן: התירו סופן משום תחלתן - דבר עבודה, אין - דלאו בר עבודה, לא!

{פותח את חביתו נמי תנינא: הפותח את חביתו, ומתחיל בעיסתו על גב הרגל, ר' יהודה אומר: יגמור, **וחכמים** אומרים: לא יגמור?! כמהו דתימא? טומאת עם הארץ ברגל, כטהרה שויה רבנן, ואף על גב דלא התחיל נמי - קמשמע לן: התירו סופן משום תחלתן - התחיל, אין - לא התחיל, לא!

{ועולא, מאי טעמא לא אמר הא?! <בפלוגתא לא קא מיירי! >הנדך נמי פלוגתא ניהו?! <בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה!

מתניתין דלא כי האי תנא דתנינא: אמר **רבי שמעון בן אלעזר**: מודים בית שמאי ובית הלל שמסלקין את התריסין ביום טוב. לא נחלקו אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים אין מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין

במה דברים אמורים? בשיש להן ציר! אבל אין להן ציר, דברי הכל מותר! >והתנינא: במה דברים אמורים? **בשאין** להן ציר, אבל יש להן ציר, דברי הכל אסור?! >אמר **אביי**: בשיש להן ציר **מן הצד**, דברי הכל אסור; אין להן ציר **כל עיקר**, דברי הכל מותר; כי פליגי, בשיש להן ציר **באמצע** - **(יב,א)** מר סבר: גזרינן ציר באמצע אטו ציר מן הצד, ומר סבר: לא גזרינן!

משנה: בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן, ולא את הלולב, ולא את ספר תורה לרשות הרבים. **ובית הלל** מתירין **גמרא: תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי**: השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה. אמר ליה: דאמר לך, מני? בית שמאי היא! דאמרי: לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. דאי בית הלל, הא אמרי: מתוך שהותרה הוצאה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך - הכא נמי, מתוך שהותרה שחיטה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך!

מתברת ביצה - א

{מתקיף לה **רבה**: ממאי דבית שמאי ובית הלל בהא פליגי?!
דלמא ב"ערוב והוצאה לשבת, ואין ערוב והוצאה ליום טוב" קא
מיפלגי?! - מר סבר: ערוב הוצאה לשבת, וערוב הוצאה ליום טוב,
ומר סבר: ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליום טוב,
כדכתיב: (ירמיהו יז) "ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת" -
בשבת, אין - ביום טוב, לא!

{מתקיף לה **רב יוסף**: אלא מעתה, ליפלגו באבנים?! אלא מדלא
מפלגי באבנים, שמע מינה: בהוצאה שלא לצורך פליגי!

ואף ר' יוחנן סבר ב"מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי
שלא לצורך" פליגי. דתני תנא קמיה דר' **יוחנן**: המבשל גיד הנשה
בחלב ביום טוב ואכלו, לוקה חמש - לוקה משום מבשל גיד,
ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה
משום אוכל בשר בחלב, ולוקה (**יבב**) משום הבערה. אמר ליה:
פוק תני לברא! הבערה ובשול אינה משנה! ואם תמצא לומר
משנה, בית שמאי היא, דאמרי לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה
לצורך, הותרה נמי שלא לצורך - הכי נמי, לא אמרינן מתוך
שהותרה הבערה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך! דאי בית הלל,
כיון דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך,
הכא נמי, מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך!

משנה: בית שמאי אומרים: אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביום
טוב, בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום. ובית הלל מתירין.
אמרו להם **בית שמאי**: גזרה שוה: חלה ומתנות מתנה לכהן,
ותרומה מתנה לכהן - כשם שאין מוליכין את התרומה, כך אין
מוליכין את המתנות. אמרו להם **בית הלל**: לא! אם אמרתם
בתרומה, שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות, שזכאי
בהרמתן?!

גמרא: ^ קא סלקא דעתך שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום,
ושהורמו מאמש ושנשחטו מאמש - מני מתניתין? לא רבי יוסי
ולא ר' יהודה, אלא אחרים! דתניא: אמר **רבי יהודה**: לא נחלקו
בית שמאי ובית הלל על המתנות שהורמו מערב יום טוב,
שמוליכין עם המתנות שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום. לא נחלקו
אלא להוליכין בפני עצמן. שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית
הלל אומרים מוליכין. וכך היו בית שמאי דנין: חלה ומתנות מתנה
לכהן, ותרומה מתנה לכהן - כשם שאין מוליכין את התרומה, כך
אין מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל: לא! אם אמרתם

מתבררת ביצה - א

בתרומה, שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות, שזכאי בהרמתן?!

אמר **רבי יוסי**: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שמוליכין - לא נחלקו אלא על התרומה - שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית הלל אומרים מוליכין. וכך היו בית הלל דנין: חלה ומתנות מתנה לכהן, ותרומה מתנה לכהן - כשם שמוליכין את המתנות, כך מוליכין את התרומה. אמרו להם בית שמאי: לא אם אמרתם במתנות, שזכאי בהרמתן, תאמרו בתרומה, שאין זכאי בהרמתה

אחרים אומרים: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה, שאין מוליכין. לא נחלקו אלא על המתנות - שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית הלל אומרים מוליכין

~לימא אחרים היא, ולא רבי יהודה! אמר **רבא**: מי קתני "שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום"?! "שהורמו" קתני, ולעולם שחיטתן מאמש! ^ לימא רבי יהודה היא ולא אחרים! אפילו תימא אחרים, ובהנך דנשחטו מאמש! {אי הכי היינו ר' יהודה?! <איכא בנייהו: טפלה!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבי יוסי

רב טובי בריה דרב נחמיה הוה ליה גרבא דחמרא דתרומה. אתא לקמיה **דרב יוסף**. אמר ליה: מהו לאמטויי לכהן האידנא? אמר ליה: הכי אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבי יוסי

אושפיזיכניה **דרבא בר רב חנן** הוה ליה אסורייתא דחרדלא. אמר ליה: מהו לפרוכי ומיכל מנייהו ביום טוב? לא הוה בידיה. אתא לקמיה **דרבא**. אמר ליה: מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב {איתיביה **אביי**: המולל מלילות מערב שבת, למחר מנפח מיד ליד ואוכל, אבל לא בקנון, ולא בתמחוי; המולל מלילות מערב יום טוב, למחר מנפח על יד על יד ואוכל, אפילו בקנון ואפילו בתמחוי, אבל לא בטבלא, ולא בנפה, ולא בכברה - מערב יום טוב, אין - ביום טוב לא?! <אפילו תימא ביום טוב, ואידי דתנא רישא "מערב שבת", תנא סיפא נמי "מערב יום טוב" {אם כן מצינו תרומה שזכאי בהרמתה! - ותנן: לא אם אמרתם בתרומה, שאינו זכאי בהרמתה!¹³ <לא קשיא! - (יג,א) הא רבי, הא רבי יוסי ברבי יהודה! דתניא: הכניס שבלין לעשות מהן עיסה, אוכל מהן עראי ופטור - למוללן במלילות, **רבי מחייב ורבי יוסי ברבי**

13 לפננו: וכו'

מחברת ביצה - א

יהודה פוטר! {ולרבי יוסי ברבי יהודה נמי משכחת לה, כגון שהכניס שבלין לעשות מהן עיסה, ונמלך עליהן למוללן ביום טוב, דטבלא ביומיה! אלא מאי "תרומה"? רוב תרומה!

אמר **אביי**: מחלוקת בשבלין, אבל בקטניות, דברי הכל אסורייתא טבלא

^ לימא מסייע ליה: מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל, הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהם, ומפריש על הזרע, ואינו מפריש על העץ - מאי? לאו רבי יוסי בר' יהודה היא, דאמר התם לא טבלא - הכא, טבלא? אלא! רבי היא! {אי רבי היא, מאי איריא תלתן? אפילו שבלין נמי!! אלא מאי?! רבי יוסי בר' יהודה?! - לשמעין שאר מיני קטניות, וכל שכן תלתן?! - אלא תלתן אצטריכא ליה! - סלקא דעתך אמינא: הואיל וטעם עצו ופריו שוה, לפרוש נמי אעצו - קמשמע לן!

איכא דאמרי: אמר **אביי**: מחלוקת בשבלין, אבל בקטניות, דברי הכל: אסורייתא לא טבלא {מיתבי: מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל, הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהן, ומפריש על הזרע, ואינו מפריש על העץ - מאי? לאו טבל טבול של תרומה?! אלא! טבל טבול של תרומת מעשר, וכדר' אבהו אמר ר' שמעון בן לקיש, דאמר **רבי אבהו** אמר **רבי שמעון בן לקיש**: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין, שמו טובלו לתרומת מעשר!

{כותש למה לי?! לימא ליה: כי היכי דיהבו לי, הכי יהיבנא לך! <אמר **רבא**: קנסא! תניא נמי הכי: בן לוי שנתנו לו שבלין במעשרותיו, עושה אותן גורן; ענבים, עושה אותן יין; זיתים, עושה אותן שמן. ומפריש עליהם תרומת מעשר, ונותנן לכהן - שכשם שתרומה גדולה אינה ניטלת (**יגב**) אלא מן הגורן ומן היקב, כך תרומת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב

{מחשב?! - הא מדידה בעי! <הא מני? אבא אלעזר בן גימל היא, דתניא: **אבא אלעזר בן גימל** אומר: (במדבר יח) "ונחשב לכם תרומתכם" - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר - כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה, כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה!

גופא: אמר ר' **אבהו** אמר ר' **שמעון בן לקיש**: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין, שמו טובלו לתרומת מעשר - מאי טעמא? <אמר **רבא**: הואיל ויצא עליו שם מעשר!

אמר ר' **שמעון בן לקיש**: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין, פטור מתרומה גדולה, שנאמר: (במדבר יח) "והרמותם ממנו תרומת ה'

מתברת ביצה - א

מעשר מן המעשר" - "מעשר מן המעשר" אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר {אמר ליה **רב פפא לאביי**: אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי!?! אמר ליה: עליך אמר קרא: (במדבר יח) "מכל מתנותיכם תרימו את כל תרומת ה'"! {ומה ראית?! אהאי אדגן והאי לא אדגן!

תנן התם: המקלף שעורין, מקלף אחת אחת ואוכל. ואם קלף ונתן לתוך ידו, חייב. אמר **רבי אלעזר**: וכן לשבת {איני! והא **רב**, מקלפא ליה דביתהו כסי כסי! ור' **חייא**, מקלפא ליה דביתהו כסי כסי! ~אלא אי אתמר, אסיפא אתמר: המולל מלילות של חטים, מנפח על יד על יד ואוכל. ואם נפח ונתן לתוך חיקו, חייב. אמר **רבי אלעזר**: וכן לשבת

{מתקיף לה **רבי אבא בר ממל**: ורישא למעשר אין, לשבת לא?! ומי איכא מידי דלענין שבת לא הוי גמר מלאכה, ולמעשר הוי גמר מלאכה?! **מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי**: ולא?! והא גרנן למעשר! דתנן: איזהו גרנן למעשר? הקשואין והדלועין משיפקסו; ושלא פקסו, משיעמיד ערמה. ותנן נמי גבי בצלים: משיעמיד ערמה - ואילו גבי שבת, העמדת ערמה פטור?! ~אלא מאי אית לך למימר? מלאכת מחשבת אסרה תורה - הכא נמי, מלאכת מחשבת אסרה תורה!

כיצד מולל? **אביי** משמיה **דרב יוסף** אמר: חדא אחדא! **אורב** **אויא** משמיה **דרב יוסף** אמר: חדא אתרתי! **אורבא** אמר: כיון דמשני, אפילו חדא אכולהו נמי!

כיצד מנפח? אמר **רב אדא בר אהבה** אמר **רב**: מנפח (ידא) מקשרי אצבעותיו ולמעלה! מחכו עלה במערבא: כיון דמשני, אפילו בכולה ידא נמי! **אלא** אמר **ר' אלעזר**: מנפח בידו אחת, ובכל כחו!

משנה: בית שמאי אומרים: תבלין נדוכין במדוך של עץ, והמלח בפך ובעץ הפרור. ובית הלל אומרים: תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן, והמלח במדוך של עץ

גמרא: דכולי עלמא, מיהת, מלח בעיא שנוי! - מאי טעמא? **ארב הונא ורב חסדא**, חד אמר: כל הקדרות כולן צריכות מלח, ואין כל הקדרות צריכות תבלין! **אוחד** אמר: כל התבלין מפיגין טעמן,

מתברת ביצה - א

ומלח אינה מפיגה טעמה! - גמאי בינייהו? <איכא בינייהו דידיע מאי קדרה בעי לבשולי! >>אי נמי, במוריקא!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: כל הנדוכין נדוכין כדרכן, ואפילו מלח {והא אמרת מלח בעיא שנוי?!} <הוא דאמר כי האי תנא דתניא: אמר **רבי מאיר**: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הנדוכין, שנדוכין כדרכן, ומלח עמהן - לא נחלקו אלא לדוכה בפני עצמה! שבית שמאי אומרים: מלח בפך ובעץ הפרור לצלי, אבל לא לקדרה. ובית הלל אומרים: בכל דבר - ;בכל דבר סלקא דעתך?! <אלא אימא: לכל דבר

אמר ליה **רב אחא ברדלא** לבריה: כי דייכת, אצלי אצלווי ודוך! **רב ששת** שמע קל בוכנא. אמר: האי לאו מגוויה דביתאי הוא! {ודלמא אצלווי אצלי?!} <דשמעיה דהוה צליל קליה! {ודלמא תבלין הוו?!} <תבלין נבוחי מנבח קלייהו!

תנו רבנן: אין עושין טיסני, ואין כותשין במכתשת {תרתיי?!} <הכי קאמר: מה טעם אין עושין טיסני? לפי שאין כותשין במכתשת! {ולימא: "אין כותשין במכתשת"!} <אי תני "אין כותשין במכתשת", הוה אמינא: הני מילי במכתשת גדולה, אבל במכתשת קטנה, אימא שפיר דמי - קמשמע לן! {והתניא: אין כותשין במכתשת גדולה, אבל כותשין במכתשת קטנה?!} <אמר **אביי**: כי תניא נמי מתניתא, מכתשת גדולה תניא! (**יד, ב**) <**ארבא** אמר: לא קשיא - הא לן, והא להו!

רב פפי אקלע לבי מר שמואל: אייתי ליה דייסא, ולא אכל {ודלמא במכתשת קטנה עבדוה?!} <דחזייה דהוה דייק טפיי! {ודלמא מאתמול עבדוה?!} <דחזייה דהוה קליף צהריה! <אואי בעית אימא: שאני בי מר שמואל, דאיכא פריצותא דעבדי

משנה: הבורר קטניות ביום טוב - **בית שמאי** אומרים: בורר אוכל ואוכל, **ובית הלל** אומרים: בורר כדרכו, בחיקו בקנון ובתמחוי, אבל לא בטבלא, ולא בנפה ולא בכברה. **רבן גמליאל** אומר: אף מדיח ושולה

גמרא: תניא: אמר **רבן גמליאל**: במה דברים אמורים? כשהאוכל מרובה על הפסולת - אבל פסולת מרובה על האוכל, דברי הכל: נוטל את האוכל ומניח את הפסולת - {פסולת מרובה על האוכל,

מתברת ביצה - א

מי איכא מאן דשרי?! לא! צריכא דנפיש בטרחא וזוטר
בשיעורא!

רבן גמליאל אומר: אף מדיח ושולה -- תניא: אמר **רבי אלעזר בר'**
צדוק: כך היה מנהגן של בית **רבן גמליאל**, שהיו מביאין דלי מלא
עדשים, ומציפין עליו מים, ונמצא אוכל למטה ופסולת למעלה
{והתניא איפכא?! לא קשיא! - הא בעפרא, הא בגילי!

משנה: בית **שמאי** אומרים: אין משלחין ביום טוב אלא מנות,
ובית הלל אומרים: משלחין בהמה חיה ועוף, בין חיין בין שחוטין.
משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות, אבל לא תבואה. **ורבי**
שמעון מתיר בתבואה

גמרא: תני **רב יחיאל**: ובלבד שלא יעשנו בשורה

תנא: אין שורה פחותה משלשה בני אדם # בעי **רב אשי**: תלתא
גברי ותלתא מיני, מאי? - תיקו! #

רבי שמעון מתיר בתבואה -- תניא: **רבי שמעון** מתיר בתבואה,
כגון חטין לעשות מהן לודיות, שעורים ליתן לפני בהמתו, עדשים
לעשות מהן רסיסין

משנה: משלחין כלים, בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על פי
שיש בהן כלאים, והן לצורך המועד. אבל לא סנדל המסומר, ולא
מנעל שאינו תפור. **ר' יהודה** אומר: אף לא מנעל לבן, מפני שצריך
אומן. זה הכלל: כל שנאותין בו ביום טוב, משלחין אותו

גמרא: {בשלמא תפורין, חזו למלבוש; שאין תפורין נמי, חזו
לכסויי - אלא כלאים, למאי חזו?! ~ וכי תימא: חזו למימך תותיה
- והתניא: (ויקרא יט) "לא יעלה עליך" - אבל אתה יכול להציעו
תחתיד - אבל אמרו חכמים: אסור לעשות כן, שמא תכרך לו
נימא על בשרו ~ וכי תימא: דמפסיק מידי ביני ביני - והאמר **ר'**
שמעון בן פזי אמר **ר' יהושע בן לוי** אמר **ר' יוסי בן שאול** אמר
רבי משום קהלא קדישא דבירושלים: אפילו עשר מצעות זו על גבי
זו, וכלאים תחתיהן, אסור לישן עליהם "משום שנאמר "לא יעלה
עליך"¹⁴

14 כך לפננו, ויש שלא גורסים "משום שנאמר "לא יעלה עליך"

מתברת ביצה - א

<אלא בוילון! {והאמר **עולא**: מפני מה אמרו וילון טמא? מפני שהשמש מתחמם כנגדו!

(טו,א) | <אלא בקשין! וכי הא דאמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: האי נמטא גמדא דנרש, שריא!

אמר **רב פפא**: ערדלין, אין בהן משום כלאים. אמר **רבא**: הני צררי דפשיטי, אין בהם משום כלאים - דבזרני, יש בהם משום כלאים. **רב אשי** אמר: אחד זה ואחד זה, אין בהן משום כלאים, לפי שאין דרך חמום בכך

אבל לא סנדל המסומר -- סנדל המסומר, מאי טעמא לא? <משום מעשה שהיה! אמר **אביי**: סנדל המסומר, אסור לנעלו ומותר לטלטלו - אסור לנעלו, משום מעשה שהיה, ומותר לטלטלו, מדקתני אין משלחין - דאי סלקא דעתך אסור לטלטלו, השתא לטלטולי אסור - משלחין מבעיא!?

ולא מנעל שאינו תפור -- {פשיטא! <לא! נצרכא, דאף על גב דנקיט בסיכי

ר' יהודה אומר: אף לא מנעל לבן -- תניא: **ר' יהודה** מתיר בשחור ואוסר בלבן, מפני שצריך ביצת הגיר. **ר' יוסי** אוסר בשחור מפני שצריך לצחצחו. ולא פליגי - מר כי אתריה, ומר כי אתריה - באתריה דמר, בשרא לתחת - באתריה דמר, בשרא לעיל

זה הכלל כל שנאותין בו ביום טוב -- **רב ששת** שרא להו לרבנן לשדורי תפלין ביום טובא {אמר ליה **אביי**: והא אנן תנן: כל שנאותין בו ביום טוב, משלחין אותו! <הכי קאמר: כל שנאותין בו בחול, משלחין אותו ביום טוב

אמר **אביי**: תפלין, הואיל ואתו לידן, נימא בהו מילתא: היה בא בדרך ותפלין בראשו, ושקעה עליו חמה, מניח ידו עליהם עד שמגיע לביתו. היה יושב בבית המדרש ותפלין בראשו וקדש עליו היום, מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו {מתיב **רב הונא בריה דרב איקא**: היה בא בדרך, ותפלין בראשו, וקדש עליו היום, מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לחומה. היה יושב בבית המדרש, וקדש עליו היום, מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לבית המדרש! <לא קשיא - הא דמנטרא, הא דלא מנטרא! {אי דלא מנטרא, מאי איריא בראשו?! אפילו מחתן בארעא נמי! דהא תנן:

מחברת ביצה - א

המוצא תפלין, מכניסן זוג זוג?! <לא קשיא! - הא דמנטרא¹⁵
מחמת גנבי ומחמת כלבי, הא דמנטרא מחמת כלבי ולא מנטרא
מחמת גנבי. מהו דתימא? רוב לסטים ישראל נינהו, ולא מזלזלי
בהו - קמשמע לן!

15 כך לפננו, ויש גורסים "דלא מנטרא"